

EIGHT SESSION
CHAIRMAN: PROF. DR. İLTER UZEL
27 May 2014 TUESDAY 13.30-14.00

MODERN TIPTAN ÖNCE TÜRK VE İSLÂM DEVLETLERİNDE KULLANILAN İLAÇLAR

Halit Erkiletliođlu¹

¹Dentist, Kayseri, herkiletlioglu@gmail.com

İlk Türk devletlerinde diş hekimliği hizmetlerinin nasıl yapıldığını bilemiyoruz. Ancak Őunu biliyoruz ki her dönemde ağız ve diş hastalıkları daima genel tıbbın bir parçası olarak görölmüş ve genel tıp uygulamalarında hangi kıstaslar uygulanıyorsa bu konuda da aynı kurallar geçerli olmuştur. O devirde ilaç ile tedavi uygulayan emci (eczacı) ve atasagunlara (tabib); otacı (herbalist), okuyarak tedavi yapanlara da efsuncu denilmektedir. Orta Asya Türk tababetinde otacı, emci veya atasagun olarak adlandırılan hekimler, Őamanların aksine, bitki ve hayvan kökenli ilâçlar ile çeşitli mineralleri kullanarak hastaları tedavi etmekteydiler. Daha çok folklorik özelliklerin hâkim olduğu tıp sanatı çok az kişi tarafından uygulanmaktaydı.

9. ve 10. yüzyıldan itibaren İslamiyet'le birlikte sistemli tıp tedrisatı ve pratik uygulamaların başladığı görölmektedir. Nitekim Ali-İbn-Sahl Rabban el-Taberi (838-870), Zekeriya el-Razi (860 - 982), İbn Sina (980 -1037), Ebul Kasım Zahravi (930 -1013), İbn Rüşd (1126-1198) gibi büyük filozof hekimlerin ortaya koymuş oldukları telif eserler, Anadolu'da 12. ve 13. asırlarda yaygın bir Őekilde kurulmuş olan medreselerde okutulan başlıca kaynaklar olmuştur.

Osmanlılar döneminde, tıp uygulamalarında hâlâ Hipokrat'ın kurmuş olduğu "Humoral Patoloji" (vücutta bulunan sıvılar) kuralları geçerliliğini koruyordu. Hastalık sebepleri bu teoriye göre açıklanıyor ve buna göre ilaç ve tedaviler uygulanıyordu. Yine bu dönemin tanınmış hekimlerinin yazmış oldukları tıp kitaplarında diş tedavi ve ilaçları önemli bölümler halinde yer tutmuştur. Nihayet hicri 1325 (m. 1908) tarihinde "Darülfünun-u Osmanî Tıp Fakültesi Eczacı ve Dişçi, Kabile ve Hastabakıcı Mektepleri" adıyla faaliyete geçen dişçi mektebinin modern tedrisatı ile dişhekimliği mesleği ve diş tedavileri batılı anlamda bir uygulamaya kavuşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk, İslam, diş hekimliği, ilaç

MEDICATIONS USED BY TURKISH AND MUSLIM COMMUNITIES BEFORE MODERN MEDICINE

The dental services in ancient Turkish communities are not well-known. However, in all terms it is a permanent reality that mouth and dental diseases have been considered as a part of general medicine and all the regulations used for medical applications were also valid for these applications. At that time, those who treat by using drugs, like pharmacists (emci) and physicians (atasagun) were called as otaci (herbalist), those who treat by praying were called as efsuncu. Middle East Turkish medical doctors who are called as otaci, emci or atasagun, on the contrary to shamans, were treating people using herbal and animal sourced medicines mixed with some minerals. Not so many people were using folkloric-based medical skills.

After the 9th and 10th centuries with the Islamic faith, systemic medical education and practices have started. As a matter of fact, the writings put forward by the great philosophers such as Ali-Ibn-Sahl Rabban el-Taberi (838-870), Zekeriya el-Razi (860-982), Ibn Sina (980-1037), Ebul Kasım Zahravi (930-1013), Ibn Rüşd (1126-1198) have been the most popular sources those have been used widely in schools in Anatolia in the 12th and 13th centuries.

In the Ottomans era, the regulations established by Hippocrates; "Humoral Pathology" were still being used. The diseases were identified by these regulations and the therapies were applied over these regulations. Furthermore, dental therapies and medicines covered an important part in the medical books written by the physicians of these times. Eventually, in AH 1325/1908 dentist occupation and dental therapies started to be applied as in western countries with the school called "Darülfünun-u Osmanî Tıb Fakültesi Eczacı ve Dişçi, Kabile ve Hastabakıcı Mektepleri".

Keywords: Turkish, Islam, dentistry, medicine